

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.пс.н. Галя Тодорова Герчева- Несторова, катедра „Психология”, Юридически факултет на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”, член на научно жури за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно заповед на ректора на ВСУ „ Черноризец Храбър “, номер 2399 от 30.09.2014г.

Относно: Дисертационен труд на тема „Психологически фактори за професионалната ориентация на ученици в юношеска възраст” с автор Ивайло Детелинов Цанов, за придобиване на образователната и научна степен „Доктор “ по професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „ Обща психология“

Представеният за рецензиране дисертационен труд на Ивайло Д. Цанов е посветен на проблем, който изследва едно от централните събития в жизнения път на личността – ориентация във възможностите за професионална реализация, която да бъде последвана от адекватен избор. Веднага е необходимо да се подчертае, че тази проблематика е фокусирана във възрастов период, който сам по себе си е свързан с формирането на личностната идентичност и личностното израстване – юношеството.

Дисертационният труд е представен в обем от 131 стр. и е структуриран в увод, три глави и заключение. В приложенията докторантът е включил методът на изследване, съгласието на автора на

оригиналната методика за нейното апробиране в български условия и авторска тренингова програма. Списъкът на използваната литература включва 175 източника, от които на кирилица - 79 и на латиница - 96.

Докторантът представя едно цялостно изследване, което включва теоретична и експериментална част и актуалността, на което е определена още в увода.

В теоретичната част проличава умението на Ивайло Цанов да систематизира различни теоретични концепции и едновременно с това да дефинира своето отношение към тях. Характер на теоретична платформа за емпиричното изследване имат първите две глави на дисертационния труд. За начало на своето изследване докторантът е избрал проблематизирането на професионалното самоопределяне и кариерното ориентиране на юношите. Той представя последователно различните перспективи, от които е изследван този проблем – мястото на юношеството в жизнения цикъл и изборът на професия като един от основните проблеми през този етап, психологически подходи при консултирането на кариерното развитие на юношите, съотнасянето на професионална пригодност и професионална компетентност. Особено значим е изведеният от докторанта проблем за взаимодействието между училището, семейството и кариерното консултиране.

Уместен преход към експерименталната част на дисертационното изследване са акцентите, които поставя ас. Ивайло Цанов във втората глава на представения ръкопис. Той прави анализ на различните подходи при определяне на психическата специфика на готовността за извършване на професионален избор и на психическата специфика на самия избор. Специално място е отделено на описаните в литературата изследвания на трудностите, пред които са изправени юношите преди и в процеса на вземане на решение за професионална реализация – таксономичния модел на трудностите за вземане на решение за кариерно развитие според Гати,

Краус и Осипол, представени са изследвания на различните бариери за вземане на кариерни решения според половите различия между юношите, описана е и ролята на кариерния консултант в тази значима за личностното израстване дейност.

Третата глава съдържа постановката на експерименталното изследване, представянето на резултатите от него и анализа им. Тази част, според мен има определено приносен характер. Аргументите ми са това са следните:

- Докторантът адаптира за прилагане в български условия методика за изследване на трудностите при вземане на решения за кариерно развитие. Според получените данни са установени шест фактора, които препятстват този процес и в дисертационния труд те са обозначени като: липса на себепознание, заблуди за професионална реализация, борба с обществените нагласи, отказ от съзряване, влияние на самооценката върху професионалния избор, заблуди на професионалното развитие. Адаптацията на методиката е извършена чрез изследване, в което са включени 248 изследвани лица, като коефициентът Алфа на Кронбах за целия въпросник е достатъчно висока стойност - 0,88.
- Според основното допускане на докторанта, провеждането на обучение е един от начините да се даде възможност на юношите да осъзнаят и преодолеят посочените по-горе затруднения. Докторантът разработва методика за тренингово обучение, която съдържа две основни направления – тренинг за професионална ориентация и тренинг за комуникативни умения. Методиката е апробирана с експериментална група от 26 изследвани лица и контролна група от 25 изследвани лица.
- Резултатите от експеримента доказват ефективността на тренинговото обучение, целящо преодоляването на негативните

фактори, влияещи върху професионалния избор. Това безспорно е приложен принос на дисертационния труд, тъй като тази методика би могла да се препоръча и използва в дейностите, свързани с психологическото професионално консултиране. Най-силно се повлияват в резултат на предложената от автора тренингова методика за обучение резултатите по скалите, с които се измерват мотивацията, нерешителността, липсата на информация за вземане на решения, липсата на себепознание, липсата на информация за професиите, надеждна информация и вътрешни конфликти.

Още веднъж бих искала да подчертая, че дисертационният труд на ас. Ивайло Детелинов Цанов представлява сериозно научно изследване, което има приложимост в съвременната практика за професионално ориентиране на юношите и отговаря на актуална потребност. Докторантът доказва, че е изследовател, който е овладял не само съвременните теоретични концепции в областта, в която е разработката му, но и притежава необходимата компетентност за провеждане на психологически изследвания, които са с открит характер.

Авторефератът отразява точно съдържанието на дисертационния труд. Докторантът има 6 публикации, свързани със дисертационното изследване, което е напълно достатъчно за неговата публичност.

Заключение

В заключение считам, че представеният дисертационен труд „Психологически фактори за професионалната ориентация на ученици в юношеска възраст“ представлява сериозно изследване в значима област на

психологичното познание и практика. Дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав.

Въз основана представения по-горе анализ **предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор ” на ас. Ивайло Детелинов Цанов**, по професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Обща психология“

17.10.2014г.

Гр. Варна

Рецензент:

/ проф.д.пс.н. Галя Герчева /